

**ABORDĂRILE METODOLOGICE DE ESTIMARE A COSTULUI
FORȚEI DE MUNCĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

*Anatolii ROJCO¹, dr., conf., cercet.,
INCE, Republica Moldova*

*Ecaterina HEGHEA², drd., cercet.șt.,
INCE, Republica Moldova*

*Zoia STREMENOVSCAIA³, cercet.șt.,
INCE, Republica Moldova*

Actualitatea cercetării constă în aceea că costul forței de muncă este unul din principalii factori de justificare a mărimii salariului. Scopul cercetării – de a elabora abordări metodologice de măsurare a costului forței de muncă. În studiu au fost utilizate următoarele metode: monografică, analogiilor, comparația, statistică ș.a. Utilizarea lor a permis de a elabora normele raționale de consum a bunurilor alimentare și nealimentare și servicii. Pe baza lor a fost calculat bugetul rațional de consum al familiei din 4 persoane (2 adulți + 2 copii). Această valoare ar trebui să fie acoperită de salariile a doi angajați. Calculele au arătat că în medie valoarea salariului unui angajat în Republica Moldova ar trebui să fie de 12 560,16 de lei pe lună (ceea ce este de 2,4 ori mai mare decât salariul mediu nominal în I trimestrul a. 2017)

***Cuvinte-cheie:** costul forței de muncă, bugetul de consum, minimumul de existență, metodele de formare a bugetelor de consum, partea alimentare a bugetului de consum, partea nealimentare a bugetului de consum, normele raționale consum.*

The relevance of the research consists that the labor cost is one of the main factors in justifying of the wages size. The purpose of the research is to develop methodological approaches to the measurement of labor costs. In the research were used the following methods: monographic, analogues, comparisons, statistics, etc. Their use has allowed to develop rational consumption norms of food, non-food products and services. On their basis has been calculated the rational consumer budget for the family from 4 person (2 adult 2 children). This value should be covered by the wages of two employees. Calculations have shown, that on the average the value of wages of one employee in Republic Moldova should be 12 560,16 Lei per month (that in 2,4 times above, than there was an average nominal wages in the I quarter of 2017).

***Keywords:** labor cost, consumer budget, minimum of subsistence, methods of consumer budgets formation, food part of the consumer budget, non-food part of the consumer budget, rational consumption norms.*

Актуальность исследования состоит в том, что стоимость рабочей силы является одним из главных факторов при обосновании размера заработной платы. Цель исследования – разработать методологические подходы к измерению стоимости рабочей силы. În studiu au fost utilizate următoarele metode: monografică, analogiilor, comparația, statistică ș.a. Их использование позволило разработать рациональные нормы потребления продовольственных, непродовольственных товаров и услуг. На их основе был рассчитан рациональный потребительский бюджет семьи из 4 человек (2 взрослых + 2 детей). Эта величина должна покрывать заработной платой двух работающих. Расчеты показали, что в среднем величина заработной платы одного работника в Республике Молдова должна составлять 12 560,16 леев в месяц (что в 2,4 раза выше, чем была средняя номинальная зарплата в I квартале 2017 г.)

***Ключевые слова:** стоимость рабочей силы, потребительский бюджет, прожиточный минимум, методы формирования потребительских бюджетов, продовольственная часть потребительского бюджета, непродовольственная часть потребительского бюджета, рациональные нормы потребления.*

JEL Classification: I3, J3.

Costul forței de muncă are un loc important în sistemul de indicatori ai pieței muncii. În special, utilizarea acestui indicator ne permite să justificăm mărimea salariului necesar pentru reproducerea forței de muncă a angajatului și crearea condițiilor materiale pentru activitatea vitală a familiei sale. În acest context, *costul forței de muncă este definit ca valoarea mijloacelor de existență, necesare pentru reproducerea normală a lucrătorului și a membrilor familiei sale. Dacă în stat salariul este la un nivel mai mic decât costul forței de muncă, atunci dezvoltarea națiunii nu poate fi asigurată.*

Calcularea costului forței de muncă în Republica Moldova se efectuează pe baza următoarelor abordări metodologice.

1. Familia salariatului este formată din 4 persoane (2 membri adulți de familie care lucrează și 2 copii – un băiat și o fată).
2. Membrii adulți ai familiei lucrează pe parcursul vieții lor câte 35 de ani.
3. Costul reproducerii normale a 2 lucrători și 2 membri ai familiei pe fiecare articol este împărțit la numărul anilor de muncă (35), înmulțit la numărul de luni într-un an (12), adică se împarte la 420. Ca rezultat se determină valoarea costurilor pe o lună.
4. Suma costurilor lunare pe toate articole de cheltuieli pentru reproducerea normală a 2 salariați și a 2 membri ai

¹ © Anatolii ROJCO, rojco@mail.ru

² © Ecaterina HEGHEA, adimi_86@mail.ru

³ © Zoia STREMENOVSCAIA, zoia713@mail.ru

familiei constituie valoarea costului forței de muncă a doi salariați în calcul pe o lună.

5. Prin împărțirea sumei obținute la 2 este determinată valoarea costului forței de muncă unui salariat. Astfel se stabilește mărimea, la care ar trebui să tindă salariul, în conformitate cu cerințele obiective ale principalei legi a economiei marfare – legea costului.

Se măsoară costul forței de muncă, în dependență de setul de bunuri și servicii de consum luat în calcul și nivelul prețurilor și tarifelor pentru achiziționarea lor. Forma de exprimare a costului forței de muncă este bugetul rațional de consum.

Bugetul de consum reprezintă expresia valorică a volumului și structurii consumului de bunuri și servicii materiale și spirituale, taxe și plăți obligatorii.

În dependență de nivelul de satisfacere a nevoilor în prezent se disting patru tipuri de bugete de consum: *minimumul de existență, bugetele de consum minim, rațional și elitare* (Fig. 1).

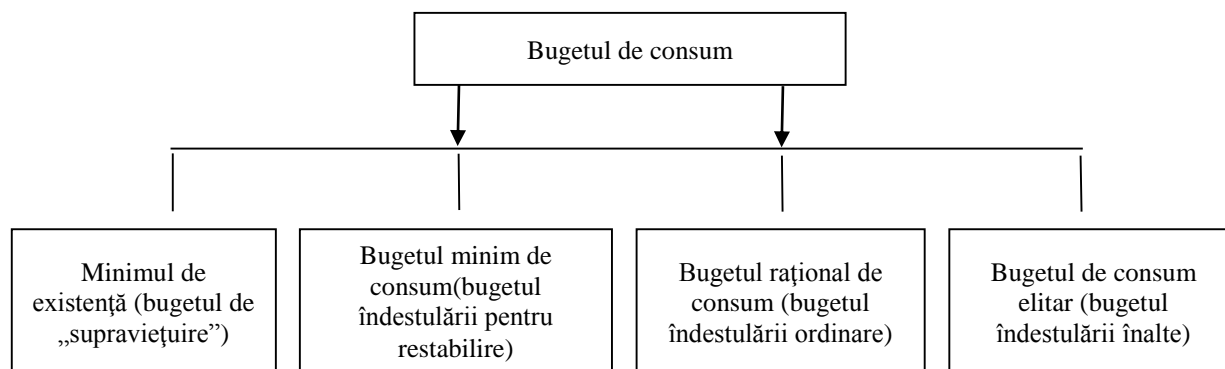

Figura 1. Sistemul bugetelor de consum

Sursa: Elaborată de autor.

Minimumul de existență (ME) reprezintă expresia valorică a *coșului de consum* (a setului minim de produse alimentare, produse nealimentare și servicii, necesare pentru menținerea sănătății omului și asigurarea activității vitale a acestuia) pentru grupurile de populație cu venituri mici [11]. Minimumul de existență este orientat spre supraviețuirea fizică și menținerea sănătății oamenilor și este predestinat de a fi utilizat ca punct de reper social într-o perioadă limitată de timp – în condițiile stării de criză a economiei și perioadei de depășire a acesteia.

Bugetul minim de consum (BMC) – expresia valorică a bunurilor și serviciilor, care asigură o satisfacție la nivelul minim a principalelor nevoi materiale și spirituale ale oamenilor, reproducerea normală a cetățenilor apti de muncă și activitatea vitală normală a celor inapți. Spre deosebire de minimumul de existență BMC ia în considerare cheltuielile la un șir de nevoi spirituale, include un set mai rațional de produse alimentare și o gamă mai largă de servicii, prevede o durată mai mică de utilizare a produselor nealimentare.

Bugetul rațional de consum (BRC) sau *bugetul îndestulării ordinare* – evaluarea valorică a compoziției și structurii consumului de bunuri și servicii, care asigură satisfacerea completă a nevoilor fiziologice, spirituale și sociale rezonabile ale unei persoane, în conformitate cu normele raționale științific întemeiate.

Bugetul de consum elitare (BCE) caracterizează structura și nivelul de consum al persoanelor cu venituri înalte și ultra-înaltă. Astfel, estimarea costului forței de muncă trebuie să se bazeze pe expresia valorică a *bugetului rațional de consum*.

În practica mondială și națională sunt utilizate diferite **metode de formare a bugetelor de consum**:

– la utilizarea *metodei normative* bugetul este stabilit în baza normelor de consum ale anumitor bunuri și servicii (normele ale coșului de consum) și costului real al acestora. În dependență de tipul bugetului studiat normele pot fi de un nivel minim sau rațional;

– la utilizarea *metodei statistice* bugetul este stabilit la nivelul veniturilor, de care dispun efectiv anumite părți ale populației. Astfel, pentru bugetul minimumului de existență sunt luate în considerare veniturile ale 10-20% dintre cei mai săraci cetățeni ai țării. Bază pentru stabilirea bugetelor elitare de consum pot fi veniturile oamenilor înstăriți și bogați;

– *metoda combinată* (normativ-statistică) constă în aceea că cheltuieli pentru alimentație se stabilesc în conformitate cu normele de consum, iar restul – prin calea statistică;

– *metoda subiectivă* se bazează pe baza sondajelor de opinie și experților cu privire la nivelul necesar al cheltuielilor pentru consum;

– *metoda de resurse* constă în aceea că calculele se construiesc reieșind din posibilitățile statului într-o anumită perioadă de timp de a asigura un anumit nivel al bugetului minim de consum sau bugetului minimumului de existență.

Analiza metodelor permite de a trage concluzia că, pentru calcularea valorii de cost a bugetului rațional de consum al salariatului este oportun să fie utilizată metoda normativă.

Evaluarea valorică a BRC se efectuează după prețurile înregistrate oficial de către BNS care sunt fixate pentru 1200 de bunuri și servicii în toate tipuri de comerț de 900 de puncte în 8 orașe ale țării.

În elaborarea metodologiei trebuie de luat în considerare ierarhia nevoilor umane. Potrivit lui *Abraham Maslow* [9] prioritar este satisfacerea nevoilor fiziologice ale persoanei, care asigură activitatea vitală a persoanei – hrană, îmbrăcăminte, adăpost. În grupul necesităților fiziologice, există o ierarhie a sa: în primul rând, nevoia de hrană, iar apoi nevoia în îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, servicii, satisfacerea cărora asigură condițiile normale de activitate vitală ale omului.

La formarea **coșului alimentar BRC** se utilizează principiile științifice de bază ale unui regim alimentar echilibrat [7], precum și recomandările cu privire la problema dată ale organizațiilor internaționale. Printre cele mai influente fiind

FAO și OMS [14]. În plus, conținutul coșului alimentar al BRC a fost orientat pe o structură reală a consumului populației Republicii Moldova [5, 10].

Tabelul 1. Normele lunare ale consumului produselor din carne și produselor lactate incluse în coșul alimentar BRC și ME

	BRC (kg)			ME (kg)			BRC față de ME (ori)		
	copii	bărb.	fem.	copii	bărb.	fem.	copii	bărb.	fem.
Carne și produse din carne									
Carne de vită	0,76	1,03	0,88	0,70	0,44	0,45	1,5	2,3	2,0
Carne de porc	0,86	1,37	1,03	0,25	0,70	0,51	3,46	2,0	2,0
Carne de oi	0,15	0,38	0,27	0,06	0,06	0,05	2,5	6,3	5,4
Carne de iepure	0,31	0,49	0,38	-	-	-	-	-	-
Carne de găină	1,33	1,91	1,64	1,16	1,47	0,73	1,4	1,5	2,2
Preparate din carne și semifabricate	0,70	1,00	0,90	0,24	0,15	0,20	2,9	6,7	4,5
Mezeluri de c/superioară cu durată lungă de păstrare	0,09	0,30	0,15	-	-	-	-	-	-
Mezeluri fierte	0,61	1,01	0,82	0,29	0,37	0,22	2,1	2,7	3,7
Afumături	0,09	0,30	0,15	-	-	-	-	-	-
Conserve din carne	0,09	0,24	0,21	-	-	-	-	-	-
Subproduse	0,57	0,95	0,73	0,21	0,08	0,06	2,7	11,9	12,2
Lapte și produse din lapte									
Lapte integral	6,00	4,00	5,00	7,50	6,34	7,20	0,8	0,6	0,7
Iaurt	0,99	0,45	0,60	-	-	-	-	-	-
Brânza din lapte	1,50	1,89	1,59	1,02	0,39	0,86	1,5	4,8	1,8
Cașcaval și brânză	0,5	0,90	0,81	0,53	0,46	0,49	1,4	2,0	1,6
Smântână și frișcă	0,99	1,20	1,05	0,70	0,84	0,54	1,4	1,4	1,9
Produse din lapte acru	2,40	2,01	1,80	3,00	1,33	2,40	0,8	1,5	0,75
Înghetată	0,51	0,33	0,30	-	-	-	-	-	-

Sursa: Calculat de autor.

Coșul alimentar elaborat al BRC relatează despre o umplere a sa cu produse alimentare semnificativ mai bune decât cea a coșului minimului de existență (ME) [2-3]. Îndeosebi aceasta se referă la cele mai valoroase din punct de vedere nutrițional produse din carne și produse lactate (Tabelul 1).

În grupul de mărfuri „Carne și produse din carne” în coșul alimentar BRC sunt incluse 4 produse care nu erau în coșul alimentar ME: carne de iepure, mezeluri c/s, afumături, conserve de carne. A avut loc o creștere a normelor de consum la carne de vită (de 2,3 ori la bărbați și 2,0 ori la femei), carne de porc (de 2,0 ori la bărbați și femei), carne de găină (de 1,3 ori la bărbați și de 2,2 ori la femei), mezeluri fierte (de 2,7 ori la bărbați și de 3,7 ori la femei). În special au crescut semnificativ normele de consum la carne de oi (de 6,9 ori la bărbați și de 5,4 ori la femei), preparate de carne (de 6,7 ori la bărbați și de 4,5 ori la femei), subproduse (de 11,9 ori la bărbați și de 12,2 ori la femei).

În grupa de mărfuri „Lapte și produse din lapte” în coșul alimentar BRC sunt incluse 2 produse care nu erau în coșul alimentar ME: iaurt și înghețate. A existat o creștere a normelor consumului de produse lactate, deși nu la fel de importante ca și pentru carne și produse din carne. S-au redus normele de consum la lapte integral și produse de lapte acru.

Diferența dintre conținutul coșului alimentar BRC și coșul alimentar ME constă nu doar într-o umplere în funcție de greutate, dar, de asemenea, într-o cantitate mai mare de grupe de mărfuri. Dacă în coșul alimentar al minimului de existență sunt reprezentate 12 grupe de mărfuri de produse alimentare, atunci în coșul alimentar al bugetului rațional de consum – 20 (Tabelul 2). Sunt adăugate grupe de mărfuri: „băuturi nealcoolice”, „apă minerală”, „băuturi răcoritoare”, „sucuri din fructe”, „sucuri din legume”, „produse din rachiu și lichior”, „vin, divin, vin spumat”, „bere”. Incluziunea acestor grupe de mărfuri este determinată de faptul că coșul de consum BRC trebuie să asigure o alimentare normală a familiilor salariaților atât în zilele obișnuite, cât și în zilele de sărbători de familie, sărbătorile mondene și religioase.

Tabelul 2. Numărul tipurilor de sortiment incluse în coșul alimentar

Produse alimentare	BRC	ME	Produse alimentare	BRC	ME
I. Pâine și produse de panificație			VII. Grăsimi		
1.1. Pâine din făină de grâu	9	1	7.1. Ulei vegetal	4	4
1.2. Pâine de făină de secară	2	-	7.2. Margarină	3	1
1.3. Făină de grâu	2	1	7.3. Slănină	1	1
1.4. Făină de porumb	2	1	7.4. Ulei de măsline	1	-
1.5. Paste făinoase	5	1	7.5. Unt	2	1
1.6. Orice fel de crupe	10	4	VIII. Cartofi	3	1
1.7. Semifabricate din făină	4	-	IX. Legume		
1.8. Boboase	4	2	9.1. Varză	4	1
1.9. Orez	4	1	9.2. Sfeclă roșie	2	1
II. Carne și produse din carne			9.3. Morcovi	1	1
2.1. Carne de bovine	2	1	9.4. Ceapă	1	1
2.2. Carne de porc	3	1	9.5. Ardei dulci	3	1

Produse alimentare	BRC	ME	Produse alimentare	BRC	ME
2.3. Carne de oi	2	1	9.6. Vinete	2	1
2.4. Carne de iepure	1	-	9.7. Roşii	1	1
2.5. Carne de găină	4	3	9.8. Castraveţi	2	1
2.6. Preparate din carne şi semifabricate	6	1	9.9. Dovlecei, bostani	4	2
2.7. Mezeluri de c/superioară cu durata lungă de păstrare	7	-	9.10. Alte rădăcinoase	2	2
2.8. Mezeluri fierte	6	1	9.11. Usturoi	1	1
2.9. Afumături	3	-	9.12. Ciuperci	3	-
2.10. Preparate de culinarie din carne şi pasăre	1	-	9.13. Floarea soarelui	2	-
2.11. Conserve din carne	5	1	9.14. Conserve din legume	16	-
2.12. Subproduse	9	4	X. Bostănoase, zemoşi	2	2
III. Lapte şi produse lactate			XI. Fructe, pomuşoare, struguri		
3.1. Lapte integral	9	1	11.1. Citrice	4	1
3.2. Iaurt	4	-	11.2. Fructe sămânţoase	6	4
3.3. Brânza din lapte	6	1	11.3. Fructe sămburoase	5	5
3.4. Caşcaval şi brânză	9	2	11.4. Fructe exotice	3	-
3.5. Smântână şi frişcă	5	1	11.5. Struguri proaspeţi	3	2
3.6. Produse din lapte acru	5	1	11.6. Pomuşoare de livadă	5	4
IV. Ouă	2	1	11.7. Fructe şi pomuşoare uscate	5	-
V. Peşte şi produse din peşte			11.8. Struguri uscaţi	4	-
5.1. Peşte proaspăt şi congelat	6	2	11.9. Nuci	4	1
5.2. Fileu de peşte congelat	8	-	11.10. Conserve din fructe	2	-
5.3. Alte produse din mare	2	-	XII. Alte produse		
5.4. Conserve din peşte	10	-	12.1. Maioneză, muştar, oţet	2	-
5.5. Produse culinare de peşte	3	-	12.2. Sare	3	1
VI. Zahăr şi produse de cofetărie			12.3. Mirodenii	5	1
6.1. Zahăr şi surogaţii lui	3	1	12.4. Concentrate alimentare	3	-
6.2. Dulceaţă, gem, magiun	6	-	12.5. Alte produse alimentare	9	-
6.3. Miere	4	-	XIII. Băuturi nealcoolice	16	4
6.4. Ciocolată şi bomboane de ciocolată	6	-	XIV. Apă minerală	3	-
6.5. Bomboane, halva, creme de ciocolată ş.a.	12	7	XV. Băuturi răcoritoare	3	-
6.6. Torte, pateuri	10	-	XVI. Sucuri din fructe	6	4
6.7. Biscuiţi	6	4	XVII. Sucuri din legume	2	1
6.8. Îngheţată	3	-	XVIII. Produse din rachiu şi lichior	2	-
			XIX. Vin, divin, vin spumant	13	-
			XX. Bere	8	-

Sursa: Calculat de autor.

În plus, în componenţa grupelor de mărfuri se include o gamă mai largă de diferite tipuri de produse alimentare. Astfel, la grupul de mărfuri „pâine din făină de grâu” în coşul alimentar BRC se includ 9 produse alimentare, fiecare din care are câteva tipuri de sortiment, care diferă unul de altul ca valoare nutritivă, cât şi ca preţ. De exemplu, la „pâine din făină de grâu”, sunt luate în calcul 9 tipuri de sortiment: 1) pâine – făină de grâu calitatea 2; 2) pâine – făină de grâu calitatea 1; 3) pâine – făină de grâu calitatea superioară; 4) colac – făină de grâu calitatea superioară; 5) franzelă împletită din făină de grâu calitatea superioară; 6) covrigei din făină de grâu calitatea superioară, se realizează în vrac; 7) covrigei din făină de grâu calitatea superioară, ambalaţi de producător; 8) pâine albă tăiată (feliată), calitatea superioară; 9) pâine albă pentru toaste, 90 % făină de grâu calitatea superioară.

Pentru fiecare produs se calculează valoarea nutritivă medie şi preţ, care sunt apoi utilizate la calcularea costului de alimentare.

În ceea ce priveşte coşul alimentar al minimumului de existenţă, atunci în grupa de mărfuri „Pâine şi produse de panificaţie” sunt incluse doar 7 produse alimentare, fiecare din care reprezintă un singur tip de sortiment – de obicei, este unul dintre cele mai ieftene după preţ. De exemplu, la pâine de grâu – pâine de grâu de calitatea 1, iar la crupe – comercializate în vrac. În coşul alimentar al minimumului de existenţă nu au fost incluse pâine din făină de secară şi semifabricate din făină.

O situaţie similară este caracteristică şi pentru alte grupuri de mărfuri de produse alimentare (Tabelul 2). Astfel, la grupa de mărfuri „Carne şi produse din carne” în coşul alimentar al bugetului raţional de consum sunt inclus 11 produse alimentare, în timp ce în coşul alimentar al minimumului de existenţă – 8. Dacă fiecare produs alimentar din coşul alimentar al minimumului de existenţă este reprezentat de un singur tip de sortiment, atunci în BRC – tipuri de sortiment sunt mult mai multe. De exemplu, la mezeluri fierte – ele sunt 6: 1) cârnaţ „Ciainaia”; 2) crenvurşti de lapte; 3) crenvurşti „Venskie” fierţi-afumaţi, carne vită şi porc; 4) cârnaţ fiert „Molocinaia”; 5) cârnaţ fiert „Doctorskaia”; 6) cârnaţ fiert „Liubitelskaia”. În coşul alimentar al minimumului de existenţă se ia în calcul doar un tip de sortiment de cârnaţ „Ciainaia”.

Norme de consum alimentar mai înalte, incluse în coşul alimentar BRC, au condiţionat valoarea calorică mult mai mare al conţinutului său. Valoarea calorică a coşului alimentar BCR pentru un copil a constituit 2917 kcal pe zi, ceea ce este de 883 kcal (sau 43,4%) mai mult decât valoarea calorică a coşului alimentar ME (Tabelul 3). Pentru bărbaţi valoarea calorică a BRC a constituit 3785 kcal, ceea ce este cu 977 kcal (sau 34,8%) mai mult decât valoarea calorică a coşului ME. Pentru femei, valoarea calorică a coşului alimentar BRC a constituit 3240 kcal, ceea ce este cu 871 kcal (sau 36,8%)

mai mult decât valoarea calorică a coșului ME. În medie la 1 membru al gospodăriei casnice valoarea calorică a BRC a constituit 3215 kcal, ceea ce este cu 815 kcal (sau 33,9%) mai mult decât valoarea calorică a ME.

Tabelul 3. Valoarea calorică și compoziția nutrițională a coșurilor alimentare BRC și ME (în medie la 1 persoană pe zi)

	BRC				ME			
	copii	bărb.	fem.	1 membru GC	copii	bărb.	fem.	1 membru GC
Valoarea calorică, kcal	2917	3785	3240	3215	2034	2808	2369	2400
Proteine, gr	94,0	134,5	110,1	108,1	72,8	93,8	78,3	79,1
inclusiv de origine animală	61,9	82,4	68,6	68,7	38,2	36,6	30,7	33,3
Grăsimi, gr	118,7	161,2	134,9	133,4	76,3	95,5	79,8	72,8
Glucide, gr	266,7	375,7	313,9	305,7	261,4	387,2	329,3	330,2

Sursa: *Calculat de autor.*

Coșul alimentar BRC elaborat în deplină măsură corespunde recomandărilor OMS, potrivit căreia valoarea calorică alimentării raționale a copilului, în medie, ar trebui să fie aproape de 3000 kcal (la noi – 2917 kcal). Pentru bărbați – în funcție de tipul de activitate – 3500-4000 kcal pe zi (la noi – 3785 kcal), iar pentru femei – nu mai puțin de 85% din valoarea calorică a setului alimentar la bărbați (la noi – 85,6%).

Conținutul nutrițional al coșului alimentar BRC este, de asemenea, în concordanță cu raportul recomandat dintre ingredientele corespunzătoare. Astfel, în conformitate cu [14, p.6] raportul dintre proteinele și valoarea calorică a seturilor de alimente pentru persoană adultă sănătoasă ar trebui să fie de 12-15% (la noi 14,2% - la bărbați și 13,6% - la femei). Despre calitatea înaltă a coșului alimentar BRC elaborat relatează faptul că proporția de proteine animale constituie la copii 65,8%, la bărbați în vârstă aptă de muncă – 61,3%, la femei în vârstă aptă de muncă – 62,3%. Aceasta semnificativ depășește norma proteinelor de origine animală, care ar trebui să fie nu mai mică de 50% [14, p.6]. Vom remarca faptul că seturile alimentare pentru ME (populația adultă) nu satisfac acestei cerințe.

Astfel, coșurile alimentare BRC elaborate pentru membrii familiei salariaților îndeplinește pe deplin cerințelor fundamentate științific și permite de a satisface nevoile raționale în alimentație a doi adulți care lucrează și doi copii, asigurându-le activitatea vitală normală.

Calcularea costului coșului alimentar BRC se efectuează prin înmulțirea normelor de consum al fiecărui produs alimentar la un preț corespunzător pentru o unitate cu însumarea ulterioară a acestor rezultate. Rezultatele acestor calcule sunt prezentate în Tabelul 4.

Tabelul 4. Calculul costului coșului alimentar lunar BRC, lei

	BRC	ME	BRC față de ME (ori)
Familia din 4 persoane (2 copii + 2 adulți)	8078,95	847,10*	2,4
În calcul la 1 membru al familiei	2019,74		
În calcul la 1 membru adult al familiei	4039,47		

* în calcul la o persoană (media ponderată)

Sursa: *Calculat de autor.*

Datele tabelului 4 arată că costul coșului alimentar BRC în calcul la o persoană de 2,4 ori este mai mare decât costul coșului alimentar ME. Partea alimentară a BRC a familiei din 4 persoane este estimată la 8078,95 lei pe lună.

Metodologia de calcul al costului **părții nealimentare a BRC** implică **a)** existența unor norme raționale ale consumului de produse nealimentare și **b)** prețurile de vânzare cu amănuntul pentru tipurile lor respective.

Elaborarea unor norme raționale de consum este asociată cu dificultățile considerabile. În Republica Moldova nu există organizații care s-ar ocupa cu fundamentarea științifică a seturilor raționale de bunuri și servicii nealimentare. Prin urmare, ca o primă aproximare, este recomandabil de a utiliza seturile de bunuri și servicii nealimentare, care au primit o aprobare oficială în România, Rusia și Ucraina [1, 4, 6, 12-13] la elaborarea în aceste țări a metodologiei de calcul al minimumului de existență. Setul selectat de bunuri și servicii nealimentare se ajustează luând în considerare caracteristicile consumului lor în Moldova. În aceste scopuri sunt utilizate datele cercetării bugetului gospodăriilor casnice.

La formarea unui set rațional de *produse nealimentare* sunt luate în considerare:

- diversitatea cantitativă pentru femei, condiționată de caracteristicile fiziologice ale organismului acestora;

- o actualizare mai frecventă a mărfurilor pentru copii asociate cu creșterea lor naturală și, în consecință, o creștere a caracteristicilor antropologice ale copiilor.

Produsele nealimentare incluse în coșul nealimentar BRC sunt unite în seturile de folosință individuală (îmbrăcăminte, încălțăminte, lenjerie de corp, șosete și ciorapi, accesorii de purtat pe cap, articole de galanterie) și de folosință general familială (lenjerie de pat, bunuri de menire culturală, uzuală și de menaj: mobilier, veselă, aparate de uz casnic, obiecte de prima necesitate, igienizare, medicamente). La determinarea termenelor de uzare a produselor nealimentare se ia în considerare durata medie de utilizare a acestora, stabilite în România, Rusia și Ucraina. Piețele de mărfuri ale Republicii Moldova și aceste țări într-o mare măsură sunt saturate cu produse similare de aproximativ aceeași nomenclatură și calitate. Aceasta condiționează posibilitatea de a stabili pentru majoritatea mărfurilor nealimentare incluse în coșul nealimentar BCR în Moldova, aceleași termeni de uzură, care sunt acceptate în România, Rusia și Ucraina.

Pentru adolescenți de 13-23 ani se prevăd aceleași seturi de articole de îmbrăcăminte și încălțăminte (și, prin urmare, aceleași prețuri) ca și pentru membrii adulți ai familiei. Totodată se ia în considerare actualizarea mai frecventă

a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte, din cauza căreia termenele de uzură a acestora pentru adolescenți de 13-23 ani sunt stabilite mai mici decât pentru membrii adulți ai familiei.

Formarea unui set rațional de servicii necesare pentru menținerea sănătății umane și asigurarea activității sale vitale, se efectuează în baza următoarelor principii metodologice:

- satisfacerea nevoilor raționale ale populației în locuință, mobilitate, precum și condiții de trai;
- luarea în considerare a nivelului de utilizare a serviciilor de transport și locativ-comunale;
- prestarea serviciilor contra plată.

În setul rațional de servicii se includ servicii uzuale, transport, telecomunicații, locativ-comunale, servicii cu plată ale sistemelor de sănătate și învățământ. Determinarea volumelor de consum al tipurilor respective de servicii se bazează pe informații cu privire la consumul real și normele tehnice de consum ale acestor servicii.

Rezultatele calculelor efectuate sunt întrunite în *tabelul 5*. Ele atestă că valoarea BRC al familiei din 4 persoane (2 adulți + 2 copii) pentru 35 de ani va constitui 10 550 533,67 lei. În calcul la o lună a activității muncitorești cheltuielile pentru asigurarea nivelului rațional de trai al familiei vor constitui **25 120,32 lei** (10 550 533,67 lei: 420 luni).

Tabelul 5. Estimarea costului BRC al familiei din 4 persoane (2 adulți + 2 copii)

Nr.	Denumirea produsului	Suma, lei lunar	Ani, luni	Cost, lei	Calculat pe o lună, lei	Structura, %
I	ALIMENTAȚIE:			4 361 379,00	10 384,24	41,34
1.1.	Acasă, lei pe lună pentru o familie	8078,95	420 (12 luni *35 ani)	3 393 159,00	8 078,95	32,16
1.2.	În afara casei:			968 220,00	2 305,29	9,18
1.2.1.	Adulți (2 pers.*22 zile lucrătoare pe lună*45 lei): 5,48 (salată) + 12,34 (felul întâi) + felul doi cu garnitură (21,9) + băutură (4,58)	1 980	420	831 600,00	1 980,00	7,88
1.2.2.	Copii:			136 620,00	325,29	1,29
	- la școală (2 pers.*22 zile lucrătoare*15 lei)	660	72 (9 luni * 8 ani)	47 520,00	113,14	0,45
	- la instituție de învățământ superior (2 pers.*22 zile lucrătoare*45 lei): vezi p.1.2.1.	1 980	45 (9 luni * 5 ani)	89 100,00	212,14	0,84
II	ÎMBRĂCĂMINTE ȘI ÎNCĂLȚĂMINTE			455 946,18	1 085,59	4,32
III	OBIECTE DE IGIENA PERSONALĂ			153 787,16	366,16	1,46
IV	ARTICOLE DE UZ FAMILIAL			844 356,14	2 010,37	8,00
4.1	Mobilă și obiecte pentru interior			137 178,36	326,62	1,30
4.2	Articole pentru dormitor și prosoape			55 426,91	131,97	0,53
4.3	Veselă			21 235,31	50,56	0,20
4.4	Produse chimice de uz casnic			51 639,26	122,95	0,49
4.5	Mijloace de transport			14 562,06	34,67	0,14
4.6	Tehnica de uz casnică			326 349,96	777,09	3,09
4.7	Instrumente și obiecte de uz casnic, scule și unelte de grădinarit			26 979,67	64,24	0,26
4.8	Jucării, articole pentru sport și turism, birotica, presa			69 075,77	164,47	0,65
4.9	Alte obiecte de folosință personală și familială			141 908,84	337,88	1,35
V	MEDICAMENTE (pentru o familie)	2 000	35	70 000,00	166,67	0,66
VI	APARTAMENT:			314 000,00	747,62	2,98
6.1.	Impozit imobiliar	400	35	14 000,00	33,33	0,13
6.2.	Sistem de alarmă:			90 000,00	214,29	0,85
6.2.1.	Instalarea utilajelor			6 000,00	14,29	0,06
6.2.2.	Plata lunară	200	420	84 000,00	200,00	0,80
6.3.	Reparație: 2 reparații din calcul de 1 500 lei pentru 1 m.p.			210 000,00	500,00	1,99
VII	ACHITAREA SERVICIILOR COMUNALE			1 655 479,22	3 941,62	15,69
VIII	Diferite servicii prestate populației			1 935 585,98	4 608,54	18,35
IX	CONTRIBUȚII (se ia salariu mediu pe țară 5 000 lei pe lună pentru 1 salariat, adică 10 000 pentru doi salariați)			420 000,00	1 000,00	3,98
9.1.	pentru asigurare socială (6 %)	600	420	252 000,00	600,00	2,39
9.2.	pentru asigurare medicală obligatorie (4 %)	400	420	168 000,00	400,00	1,59
X	SĂRBĂTORI FAMILIALE (8 zile de naștere pe an)	500	35	140 000,00	333,33	1,33
XI	NUNȚĂ (pentru doi copii)	70 000		140 000,00	333,33	1,33
XII	ÎNMORMĂNTĂRI (pentru 4 părinți)	15 000		60 000,00	142,86	0,57
			TOTAL	10 550 533,67	25 120,32	100,00

Sursa: Calculat de autor.

Cea mai mare pondere în cheltuielile familiale revine cheltuielilor pentru **alimentație**. Ele constituie 41,34%. În calcul pe o lună cheltuielile raționale pentru alimentație constituie 10 384,24 lei; acestea sunt formate din cheltuielile pentru alimentație la domiciliu în sumă de 8 078,95 lei (32,16%) și alimentație în afara casei – 2 305,29 lei (9,18%).

Cea de a doua poziție în structura cheltuielilor BRC ocupă cheltuieli pentru **diferite servicii prestate populației** – 18,35% (4 608,54 lei pe lună). Pe locul trei în structura cheltuielilor BRC sunt cheltuieli pentru **achitarea serviciilor comunale** – 15,69% (3 961,42 lei pe lună). Cea de a patra poziție în structura BRC este ocupată de cheltuieli pentru **articole de uz familial** – 8,0% (2 010,37 lei pe lună). Pe al cincilea loc în structura BRC sunt cheltuieli pentru **îmbrăcăminte și încălțăminte** – 4,32% (1 085,59 lei pe lună).

Astfel, pentru asigurarea nivelului rațional de trai al familiei, formate din doi salariați și 2 copii este necesar de 25 120,32 lei pe lună. Această sumă ar trebui să fie acoperită de salariile a doi salariați. În medie quantumul salariului în calcul la un salariat ar trebui să fie de 12 560,16 lei pe lună. **Astfel se argumentează valoarea salariului mediu lunar pe economie (egal cu 12 560 lei), spre care trebuie să ne orientăm pentru a satisface în deplină măsură nevoile raționale ale salariatului și membrilor familiei sale.** (Informativ: în trimestrul II a.2017 câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 5 636,7 lei, iar în sectorul economic real – 5 924,7 lei).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Coșul minim de consum lunar. Legea nr. 554 din 17 octombrie 2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar”. [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: <http://www.infolegal.ro/cosul-minim-de-consum-lunar/2015/05/26/>
2. Hotărâre Guvernului Republicii Moldova nr.285 din 30 aprilie 2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.104-108, art.344.
3. Ordin comun al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Biroului Național de Statistică, Academiei de Științe a Moldovei și Institutului Național de Cercetări Economice AȘM despre aprobarea Ghidului metodologic cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 206-211, art.1431.
4. Ordonanța de urgență nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar. [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: <http://lege5.ro/Gratuit/gi4dcmbz/ordonanta-de-urgenta-nr-217-2000-privind-aprobarea-cosului-minim-de-consum-lunar>
5. Rojco A., Stremenovscaia Z. Perfecționarea abordărilor metodice de calculare a mărimii minimului de existență/Perfection of the methodological approaches for calculating the subsistence minimum value. În: *Tendințe în economia Moldovei/Moldovan economic trends*. Nr.14 (trim.II) 2014. Ch.: Complexul Ed. al INCE, 2014, p.98-103 (rom)/ p.96-101 (eng.) (0,39 c.a.) ISSN 1857-3126 (rom.) ISSN 1857-3134 (eng.)
6. Закон Украины от 15 июля 1999 года № 966-XIV «О прожиточном минимуме» (В редакции Законов Украины от 25.03.2005 г. №2505-IV, 16.06.2005 г. №2661-IV, 20.12.2005 г. №3235-IV, 19.12.2006 г. №489-V, 28.12.2007 г. №107-VI – изменения действуют по 31 декабря 2008, 12.02.2008 г. №122-VI, 16.10.2012 г. №5462-VI). [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=9417
7. Покровский А.А. Концепция сбалансированного питания: Справочник по диетологии//Под ред. А.А.Покровского, М.А.Самсонова. М.:Медицина,1981. С.13-20.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2000 р. N 656 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення». В: Офіційний вісник України від 05.05.2000 р., № 16, стор. 97, стаття 675. [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/656-2000-%D0%BF>
9. Применение пирамиды иерархии потребностей Маслоу при проектировании системы мотивации. [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: www.management.com.ua/hrm/hrm053.html; [http://www.big.spb.ru/publications/other/org_culture/pyramid_of_Maslou.shtml? print](http://www.big.spb.ru/publications/other/org_culture/pyramid_of_Maslou.shtml?print)
10. Рожко А. Использование прожиточного минимума при совершенствовании системы социальной защиты населения Республики Молдова. În: *Economic growth in conditions of globalization = Creșterea economică în condițiile internaționalizării*. Culegere după materialele Conf Inter.Șt.-Pract. 8-th ed., oct. 17-18, 2013: (în 2 vol). Chișinău: INCE, 2013, Vol. II, Vol. II, p.241-246. (0,45 c.a.) ISBN 978-9975-4185-2-2
11. Современная экономика труда: Монография / Ред. В. В. Куликов. М.: Финстатинформ, 2001. 660 с. ISBN 5-7866-0155-2
12. Федеральный закон Российской Федерации от 24 октября 1997 г. N 134-ФЗ "О прожиточном минимуме в Российской Федерации" (с изменениями и дополнениями 27 мая 2000 г., 22 августа 2004 г., 24 июля 2009 г., 30 ноября 2011 г., 3 декабря 2012 г.). [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=1731
13. Федеральный закон Российской Федерации от 3 декабря 2012 года № 227-ФЗ «О потребительской корзине в целом по Российской Федерации» (Принят Государственной Думой 20 ноября 2012 года; Одобрен Советом Федерации 28 ноября 2012 года). [Accesat 20.09.2016]. Disponibil: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=56566
14. Энергетические и белковые потребности: Доклад Специального объединенного комитета экспертов ФАО/ВОЗ. Женева: ВОЗ, 1974. 143 с.